

Et grammatisk uttrykk for nærhet: psykologisk proksimale possessiver i norsk

Kari Kinn

Denne korte artikkelen diskuterer possessivkonstruksjoner som *Anne min*, som uttrykker psykologisk nærhet. Det argumenteres for at disse konstruksjonene er et proksimalt motstykke til psykologisk distale demonstrativer (Johannessen 2006 og senere arbeider), og at de kan analyseres som et eksempel på talerorientert betydning knyttet til syntaktiske trekk i kanten av fasene i den syntaktiske derivasjonen.

Nøkkelord: psykologisk proksimale possessiver, psykologisk distale demonstrativer, nominalfraser, talerperspektiv, faser

1. Innledning¹

Johannessen (2006, 2008a,b, 2012) viser at *han* og *hun* i norsk har en funksjon utover å være vanlige personlige pronomen. De kan ta et substantiv som refererer til et menneske som komplement, og uttrykke psykologisk avstand til dette mennesket; de kalles da psykologisk distale demonstrativer (PDD). Noen eksempler, hentet fra Johannessen (2008b) (originalt fra NoTa-korpuset, mine uthevinger), er gitt i (1):

- (1)
- a. men hva med han derre m leste du om *han tyskeren* som hadde kuttet utstyret av en fyr og spist det? (NoTa, M, 18)
 - b. du vet *han kjørelæreren* jeg har? (NoTa, F, 18)
 - c. *hun von der Lippe* hun e hadde lært seg skikkelig (NoTa, F, 80)
 - d. *hun dama* hun blei jo helt nerd da (NoTa, M, 18)

1. Jeg vil takke to anonyme fagfeller samt redaktør Janne Bondi Johannessen og redaksjonssekretær Signe Laake for konstruktive tilbakemeldinger. Artikkelen bygger på avsnitt 3.2 i Kinn (kommende).

Psykologisk distale demonstrativer brukes typisk når enten taleren eller adressaten ikke selv kjenner personen som omtales, eller når taleren vil uttrykke en negativ holdning til denne personen. I denne korte artikkelen vil jeg argumentere for at norsk også har et psykologisk *proksimalt* motstykke til psykologisk distale demonstrativer, altså et grammatisk uttrykk for psykologisk nærhet. Dette kaller jeg *psykologisk proksimale possessiver* (heretter forkortet PPP); et eksempel er gitt i (2).

- (2) Gratulerer med dagen *Sander vår!*
(Bursdagshilsen i blogg, 2010)²

Artikkelen er strukturert som følger: I del 2 presenterer jeg eksempler på PPP-konstruksjonen med egennavn og fellesnavn. I del 3 diskuterer jeg psykologisk proksimalitet som et syntaktisk trekk. Del 4 avslutter artikkelen.

2. PPP-konstruksjonen med egennavn og fellesnavn

PPP-konstruksjonen består av et substantiv og et etterstilt første persons possessivt pronomen.³ Konstruksjonen fungerer som en type kjæle navn; den brukes i kontekster hvor taleren vil uttrykke psykologisk nærhet og affeksjon. PPP-konstruksjonen ser ut til å primært forekomme som vokativ, og den nevnes kort av Julien (2016: 90): “The use of first person possessive pronouns in vocatives would be an interesting topic in itself, especially since it often appears to add a flavour of endearment to the utterance [...]” Lødrup (2011a, 2011b) viser eksempler på hva jeg vil regne som PPP-konstruksjoner i forbindelse med mer generelle diskusjoner av possessiver, men uten at den psykologisk proksimale betydningen tas opp. Utover dette har PPP-er, meg bekjent, ikke blitt diskutert mye i tidligere litteratur.⁴ Noen flere eksempler er gitt i (3):

-
2. <https://svingenslillehus.blogspot.com/2010/05/verdens-beste-sander-fyller-5-ar.html>, åpnet 7. juni 2018
 3. Jeg snakker om PPP-konstruksjonen uten å tillegge termen *konstruksjon* noen spesiell teoretisk betydning.
 4. PPP-konstruksjonen har likhetstrekk med det Halmøy (2016: 294ff) kaller “the Emotive Adjectival Construction” (EAC) (se også Opsahl 2009: 85). EAC består av et adjektiv og et substantiv i bestemt form (*snille damen*), og kan, som PPP, uttrykke psykologisk nærhet eller hengivenhet. Det er imidlertid noen viktige forskjeller mellom EAC og PPP: Mens EAC kjennetegnes av å inneholde et adjektiv, må ikke PPP nødvendigvis inneholde noen modifierende ledd utover det etterstilte possessivet. Dessuten kan EAC også brukes til å uttrykke negative følelser (*dumme damen*) (Halmøy 2016: 296).

- (3) a. Natt'a, *Anne min*. Jeg får vel kalle deg det?
(Fra romanen *Størst av alt*, Lillian Wirak Skow, 2010)
- b. *Søte Håkon vår* du fyller 8 år den 18. juni, hipp hurra for deg!
(Bursdagshilsen i Avisen Nordland, 2013)⁵
- c. Jeg vil for alltid bære med meg minne om deg *Kari min* i mitt hjerte (Minneord, 2017)⁶
- d. [...] du vil aldri bli glemt, *Godgutten min*
(Kennel-hjemmeside, 2015)⁷
- e. [...] Elsker deg masse *vennen min* :-)
(Tekstmelding sendt inn til radioprogram)⁸

I (3a–c) ser vi PPP-konstruksjonen med egennavn (personnavn); jeg regner (3d–e), med substantiver som i utgangspunktet er fellesnavn, også som PPP. Noen talere rapporterer at de ikke ville brukt PPP med egennavn selv, men det er lett å finne eksempler, og jeg antar at den psykologisk proksimale betydningen, eller “kjælenavneffekten”, er gjenkjennelig for alle norske morsmålstalere. Det intimitetsskapende ved PPP-konstruksjonen er spesielt tydelig i (3a), som er hentet fra en scene hvor et ungt par ønsker hverandre god natt. Den unge mannen spør eksplisitt om det er greit at han kaller kjæresten sin for *Anne min*; han vil altså ikke trå henne for nær ved å bruke PPP-konstruksjonen for tidlig.⁹

Det ser ut til at genuskongruens i PPP-konstruksjonen varierer, i det minste med egennavn: I (3a) brukes possessivet *min* sammen med et kvinnenavn, ikke hunkjønnformen *mi*, til tross for at både dialogen og teksten generelt oppviser et tregenussystem (det er mange eksempler på *ei* som ubestemt artikkel). Vi kan videre legge merke til at dersom substantivet i en PPP-konstruksjon er modifisert av et adjektiv, som i (3b), *søte Håkon vår*, er det ingen foranstilt bestemt artikkel (altså ikke dobbel bestemthet; **den søte Håkon vår*). Dette er et karakteristisk trekk ved PPP-konstruksjonen og vokativer mer generelt (se

5. <https://www.an.no/vis/personalia/greetings/3561747> (åpnet 22/11/2017).

6. <https://wang.vareminnesider.no/> (åpnet 22/11/2017, full URL utelatt).

7. <http://kennelulwazi.com/våre%20hunder/gandhi/index.html> (åpnet 22/11/2017).

8. <http://www.p4.no/underholdning/p4-lytternes-beste-kjerlighetsmeldinger/artikkel/336327> (åpnet 22/11/2017).

9. Det finnes tilfeller hvor et egennavn i PPP-konstruksjonen har bestemthetssuffiks (*Håkonen vår*). Håberg (2010:9), med referanse til Delsing (2003), omtaler dette suffikset som en postpropriell artikkel “brukt for å danne kjæleform av forenamm”. Mitt utgangspunkt er at det er possessivpronomenet og ikke bestemthetssuffikset som skaper kjælenavneffekten, ettersom det er tydelig at kjælenavneffekten kan oppstå uten at bestemthetssuffikset er til stede.

f.eks. Julien 2014), og det tyder på at disse ikke har noen DP-projeksjon (Lombardi 1994), siden den foranstilte bestemte artikkelen i norsk antas å være i D (Julien 2002, 2005).¹⁰

Det bør også nevnes at det er mulig å finne PPP-konstruksjonen i ikke-vokative kontekster, som i (4):

- (4) [...] ta godt vare på *Håkon vår*
(Kommentar på band-hjemmeside, 2011)¹¹

I denne artikkelen konsentrerer jeg meg imidlertid om PPP i vokativer, hvor den psykologisk proksimale lesningen ser ut til å oppstå obligatorisk i forbindelse med etterstilte første persons possessiver. I ikke-vokativer medfører ikke etterstilte første persons possessiver nødvendigvis noen spesiell effekt, i hvert fall ikke med fellesnavn; se eksempel (5):

- (5) Jeg skal besøke søsteren min.

Denne setningen kan brukes selv om taleren ikke vil uttrykke affeksjon for sin søster.

3. Psykologisk proksimalitet som en syntaktisk spesifisering

I det følgende vil jeg se nærmere på den psykologisk proksimale betydningen og hvordan den oppstår. Jeg vil argumentere for at den har bestemte syntaktiske forutsetninger og ikke kan tilskrives pragmatikk eller leksikalsk semantikk alene. Jeg vil til slutt komme med et analyseforslag.

10. Et annet element som antas å være i D er den preproprielle artikkelen som finnes i mange norske dialekter (*Jeg kjenner han Ola*) (Julien 2005). En anonym fagfelle spør om talere som bruker prepropriell artikkel kan kombinere denne med PPP-konstruksjonen (med egennavn). Etersom preproprielle artikler generelt ikke forekommer i vokativer, kan dette kun testes i de mindre typiske tilfellene hvor PPP-konstruksjonen brukes uten å være vokativ (se eksempel 4). Av talerne jeg har spurt som snakker dialekter med prepropriell artikkel, var det ingen som selv aktivt brukte PPP med egennavn. Imidlertid uttalte flere av dem at konstruksjonen hørtes mindre naturlig ut med prepropriell artikkel enn uten.

11. <http://www.torgeirogkjendisene.no/10/48/2/bangkok-og-cha-am-thailand-19-29-september/>, åpnet 28/11/2017

3.1 Syntaks vs. pragmatikk

Ut fra hva vi har sett så langt, kan man spørre seg om den psykologisk proksimale betydningen i PPP-konstruksjonen er rent pragmatisk. Med pragmatisk mener jeg at den er et utenomsyntaktisk fenomen som automatisk følger når visse substantiver (og da spesielt egennavn) kombineres med et første persons possessivt pronomen. Man kunne for eksempel tenke seg at den proksimale betydningen var konvensjonalisert som en følge av at man ikke kan eie andre mennesker, samtidig som ingen av de andre betydningene som possessiver vanligvis uttrykker er aktuelle (som slektskap eller forhold mellom del og helhet, Dixon 2010: 262). Imidlertid oppstår ikke den psykologisk proksimale lesningen i alle possessivkonstruksjoner: Hvis det possessive pronomenet er foranstilt, uteblir den. For å illustrere dette kan vi se for oss en situasjon hvor en høyt respektert person i en toppstilling skal gå av med pensjon, og en kollega skal holde tale. Taleren kunne godt tenkes å si setningen i (6a), med et foranstilt possessivt pronomen. Setningen i (6b), med et etterstilt possessiv, ville derimot ikke vært passende:

- (6) a. *Vår kjære Anne*, vi ønsker deg alt godt i årene som kommer.
 b. *#Kjære Anne vår*, vi ønsker deg alt godt i årene som kommer.

Setningen i (6b) er en PPP-konstruksjon, og den signaliserer for mye intimitet i den gitte konteksten. Dette problemet oppstår ikke i (6a) med et foranstilt possessiv. Dette tyder på at den psykologisk proksimale betydningen er syntaktisk betinget.

3.2 Syntaks vs. leksikalsk semantikk

Vi har sett eksempler på PPP-konstruksjonen både med egennavn og fellesnavn. Når det gjelder fellesnavn som godgutt og venn, (3d–e), kan man lure på om den psykologisk proksimale betydningen kun stammer fra substantivets leksikalske semantikk: Ofte har fellesnavn i PPP-konstruksjonen et kjælenavnaktig preg som gjør at de kan uttrykke affeksjon også når de ikke opptrer sammen med et etterstilt første persons possessiv.

Imidlertid er PPP-konstruksjonen også mulig med substantiver som ikke har affeksjon som noen inherent semantisk bestanddel; den psykologisk proksimale lesningen oppstår fortsatt. Dette er illustrert i eksempel (7):

- (7) Gratulerer masse med dagen lille *brannmannen vår*!
 (Bursdagshilsen i Fredrikstad Blad, 2014)¹²

12. www.f-b.no/vis/personalia/greetings/7330499 (åpnet 22/11/2017).

Dersom den psykologisk proksimale betydningen kun stammet fra substantivet, ville det være uventet å finne PPP-konstruksjonen med et substantiv som *brannmann*, som i (7).

Substantiver med et leksikalsk innhold som vanskelig lar seg forene med intimitet og affeksjon, fungerer dårlig i PPP-konstruksjonen. Sammenlikn (8a) og (8b):

- (8) a. Kom hit, kjæresten min!
b. #Gå bort, fienden min!

Her oppstår det en konflikt mellom substantivets leksikalske betydning og den syntaktisk betingede psykologisk proksimale betydningen.

3.3 Et analyseforslag

Et karakteristisk trekk ved PPP-konstruksjonen er at den gir uttrykk for talerens perspektiv; psykologisk nærhet angis med taleren som referansepunkt. Dette er typisk for uttrykk som, i vid forstand, har deiktisk betydning (se Diewald 2012: 454, med referanse til Bühler 1982[1934]). Det finnes flere formelle tilnærminger til talerens perspektiv, deiksis og talehandlinger (for eksempel Tenny & Speas 2003, Giorgi 2010, Haegeman & Hill 2013, Hill 2014, Sigurdsson 2014b, Wiltschko 2014, Wiltschko & Heim 2016, Biberauer 2018); disse fører på ulike måter videre Ross' (1970) performativ-hypotese (*performative hypothesis*). Jeg vil presentere en analyse inspirert av Sigurdsson (2014b), som knytter talerens perspektiv (og deiksis mer generelt) til trekk i kanten av setningens faser (*phases*, Chomsky 2001 og senere arbeider). Disse trekkene kan kalles kantlinkere (*edge linkers*). De viktigste kantlinkerne i vår sammenheng er følgende:

- (9) a. Λ_A , som representerer logoforisk agens (taleren).
b. Λ_p , som representerer logoforisk patiens (adressaten).

Ord, fraser eller morfemer som refererer til taleren eller adressaten (for eksempel første eller annen persons pronomen), står i en Agreement-relasjon til Λ_A eller Λ_p ; denne relasjonen forankrer referansen diskursen (se også Sigurdsson 2011, 2014a).¹³

13. En anonym fagfelle spør om hvordan kantlinkerne oppstår, og om det finnes uavhengig støtte for dem i andre språk. Innenfor Sigurdssons (2011, 2014b) rammeverk er Agreement med kantlinkere (enten de logoforiske kantlinkerne som

Et viktig poeng hos Sigurðsson er at det finnes kantlinkere i kanten av hver fase (selv om hver fase ikke nødvendigvis har et fullt sett); dette innebærer at vi kan regne med kantlinkere på to nivåer i setningen (CP- og vP-fasen). Det er blitt relativt vanlig å anta at også DP er en fase (se for eksempel Svenonius 2004, Julien 2005, Chomsky 2008: 143 og oversiktsdiskusjoner hos Frascarelli 2006 og Bošković 2012); i tråd med dette regner jeg med kantlinkere også i nominaler.¹⁴

Jeg følger Julien (2005), som foreslår følgende struktur for DP-er i skandinaviske (se Juliens bok for nærmere diskusjon):

- (10) [DP... [CardP... [aP... [nP... [NumP... [NP...]]]]]

Julien argumenterer for at fulle nominalfraser, i likhet med setninger, har to faser: I tillegg til DP er det en lavere fase, nemlig nP.¹⁵ nP er projeksjonen hvor bestemthetsuffixet har sitt opphav, mens foranstilte bestemte artikler ved dobbelt bestemthet, og også den psykologisk distale demonstrativen (PDD), spleises inn i D (Julien 2002, 2005, Johannessen 2008b).

Jeg nevnte innledningsvis at PPP-er er et proksimalt motstykke til PDD-er. For å sette de to fenomenene ytterligere i sammenheng vil jeg si noen ord om hvordan PDD-er kan analyseres (som en forlengelse av forslaget hos Johannessen 2008b), før jeg går videre til PPP-er.

PDD-er uttrykker som nevnt psykologisk avstand. Jeg foreslår at psykologisk avstand i forhold til taleren (eller adressaten) er syntaktisk representert på en måte som likner deiktisk genuskontroll (*deictic gender control*) (Sigurðsson 2014b: 185–186). Et eksempel på deiktisk genuskontroll er gitt i (11), fra is-

diskuteres her, eller Topic-trekk, som også er kantlinkere) en generell egenskap ved språk; de er en forutsetning for at definite argumenter skal få referanse. Det finnes flere syntaktiske fenomener som kan gjøres systematisk rede for om man antar kantlinkere (se Sigurðsson 2014a: 77ff for diskusjon). Et eksempel er langdistanse-refleksiver i islandsk, som typisk viser til subjektet til et utsagnsverb i en oversetning (Thráinsson 2007: 148, 177 med videre referanser). Disse refleksivene, som tilsynelatende er bundet av en antesedent utenfor setningen (et brudd på Prinsipp A i tradisjonell bindingsteori), kan isteden analyseres som bundet av en kantlinker innenfor samme fase.

14. Av plasshensyn kan jeg ikke gå inn i diskusjonen om hvorvidt DP skal regnes som en fase (eller hvordan faser skal defineres), men helt generelt kan man si at fase-analysen er konsistent med de mange parallellene mellom nominaler og setninger som har vært observert i de siste tiårene (for eksempel Abney 1987, Szabolcsi 1989, Chomsky 2007: 25–26 og Wiltschko 2014).
15. Se også Cornilescu & Nicolae (2011), Simpson & Syed (2016), Syed & Simpson (2017) og Roberts (2017) om nominalfraser som to-fase-strukturer.

landsk, hvor et første persons entallspronomen (*ég*) utløser genuskongruens til tross for at pronomenet selv ikke har noen genusdistinksjoner (nominativsformen er *ég* uavhengig av hvem som er taleren, men formen på determinativet *sjálfur* varierer etter talerens kjønn).

- (11) *Ég gerði þetta sjálfur/sjálf*/sjálft*
 jeg gjorde dette selv.M/F/*N
 ‘Jeg gjorde dette selv.’

[Islandsk, Sigurðsson 2014b: 185]

Deiktisk genuskontroll innebærer at de relevante kantlinkerne (Λ_A for taleren i (11)) er utstyrt med genusspesifikasjon som videreføres til pronomenet. I et eksempel som (11) har kantlinkeren verdien $\Lambda_{A/M}$ hvis taleren er mann og $\Lambda_{A/F}$ hvis hun er kvinne; verdien føres videre til pronomenet ved Agreement og gir genuskongruens (*sjálfur* for M, *sjálf* for F; nøytrumsformen *sjálft* er utelukket). Jeg foreslår at PDD-er som uttrykker psykologisk distanse fra taleren på en liknende måte får sin psykologisk distale betydning via en kantlinker med spesifikasjonen $\Lambda_{A/PSYK-DIST}$ ¹⁶ PDD-er står, som nevnt, i D (Johannessen 2008b), og jeg regner med at kantlinkeren $\Lambda_{A/PSYK-DIST}$ også hører til i denne funksjonelle projeksjonen.¹⁷ Strukturen er illustrert i (12):

- (12) han tyskeren
 [DP [D $\Lambda_{A/PSYK-DIST}$ han] [_nP [_n tyskeren]_i] [_{Num}P [_{Num} ti] [_{NP} [_N ti]]]]]

For PPP-konstruksjonen kan vi anta en liknende derivasjon, men med noen forskjeller. For det første vil den relevante kantlinkeren ha en *proksimal* spesifikasjon istedenfor distal; vi kan kalle den $\Lambda_{A/PSYK-PROKS}$. For det andre vil jeg foreslå at det ikke er DP-fasen, men *nP*-fasen som er den relevante for PPP-konstruksjonen (se Kinn (kommende) for mer diskusjon).¹⁸

16. Vi har sett at det i noen tilfeller er addressaten og ikke taleren som er referansepunkt for den psykologiske distansen. I disse tilfellene regner jeg med at det er kantlinkeren Λ_p og ikke Λ_A , som er spesifisert for psykologisk distanse.

17. Det kan presiseres at Sigurðsson opererer med en egen genus-kantlinker, G_α i kanten av DP-fasen, som overtar genusspesifikasjonen fra logoforiske kantlinkere i kanten av C. Jeg antar isteden at det er logoforiske kantlinkere (Λ_A og Λ_p) i alle fasekanter; dette innebærer at fasene i stor grad har en parallell struktur (Poletto 2006).

18. At den relevante kantlinkeren ikke er i D, følger naturlig av at PPP-konstruksjonen og vokativer generelt ikke har noen DP-projeksjon, som nevnt i avsnitt 2. Imidlertid argumenterer flere forfattere for en Voc-projeksjon på toppen av vokative nominal-

Etterstillingen av det possessive pronomenet kommer av at substantivet flytter fra N og opp til *n*, forbi possessivet som står i Spec-NP; dette er likt som i andre postnominale possessivkonstruksjoner (se (5) ovenfor) (Julien 2005: 143). Forskjellen er at det possessive pronomenet i PPP-konstruksjonen står i en Agreement-relasjon med $\Lambda_{A/PSYK-PROKS}$; slik oppstår den psykologisk proksimale lesningen. For illustrasjon, se (13); relasjonen mellom det possessive pronomenet og kantlinkeren er markert med pil:¹⁹

(13) Anne min

[_{nP} [_n $\Lambda_{A/PSYK-PROKS}$ Anne] [_{NumP} [_{Num} Anne] [_{NP} min_{A/PSYK-PROKS} [_N Anne]]]]

Det er verdt å merke seg at PPP-konstruksjonen betydningsmessig sett har likhetstrekk med diminutiver; det er vanlig at diminutiver brukes for å uttrykke affeksjon (se Jurafsky 1996 med videre referanser). Diminutiver er relevante fordi diminutivdannning gjerne analyseres som en prosess som finner sted lavt i det nominale domenet; Wiltschko (2006) lokaliserer diminutivsuffixet i f.eks. tysk og nederlandsk til *n*, en funksjonell projeksjon over N, sammenliknbar med *n* i strukturen jeg legger til grunn her. Jeg antar at PPP-konstruksjonen og diminutiver har strukturelle likheter på den måten at en kantlinker i *n* er involvert i diminutiver som uttrykker affeksjon, og at PPP-konstruksjonen oppstår via syntaktiske operasjoner som involverer det samme trekket. Parallellen mellom PPP-konstruksjonen og diminutiver finner en viss støtte i skriftspråket: Her ser vi at PPP-konstruksjonen i blant forekommer med en bindestrek mellom substantivet og possessivpronomenet, som i (14):²⁰

fraser (Hill 2007, 2014; Espinal 2013; Stavrou 2014; Julien 2014, 2016), og det er mulig at VocP er en fase (se særlig Bošković 2014 om definisjonen av faser). Likevel antar jeg altså her at det er den lavere nP-fasen som er mest relevant for PPP-konstruksjonen.

19. En anonym fagfelle bemerker at det er uklart hvorfor den psykologisk proksimale lesningen oppstår obligatorisk i vokativer, men ikke ellers. Her trengs det nærmere granskning, men svaret kan muligens ligge i samspelet mellom kantlinkere som koder taleren og kantlinkere som koder adressaten. Vokativer involverer nødvendigvis adressaten, og jeg går ut fra at det er en Agreement-relasjon mellom det vokative uttrykket og en adressat-kantlinker. Kanskje er taler-kantlinkeren i utgangspunktet ikke aktiv i vokativer, med mindre den er spesifisert for tilleggsinformasjon (som PSYK-PROKS), slik at første persons pronomen kun forekommer hvis de har en taler-relatert tilleggsbetydning. Et åpent spørsmål er hvordan prenominalt possessiver i vokativer deriveres, og om de har noen tilleggsbetydning.

20. Dette mønsteret har jeg kun sett med egennavn.

- (14) Gratulerer med dagen, kjære søte fine nydelige *Marianne-min*
(Bursdaghilsen på Facebook, 2017)

Bindestreken tyder på at språkbrukeren oppfatter en tett forbindelse mellom substantivet og possessivpronomenet; kanskje betyr det at possessivpronomenet i PPP-konstruksjonen er et diminutivsuffix (se for øvrig Lødrup 2011b og Svenonius 2017, som analyserer etterstilte possessivpronomen i Oslo-vest-dialekten som suffikser).²¹

Likheten mellom PPP-konstruksjonen og diminutiver gjør det interessant å undersøke hvordan PPP-konstruksjonen forholder seg til *andre* diminutiver. Nærliggende eksempler er *-mor* og *-far*, som kan brukes som suffikser til å forme kjærlige diminutivformer av egennavn:

- (15) Hipp, hipp, hurra for verdens beste *Tone-mor!*
(Bursdagshilsen i Haugesunds Avis, 2014)²²

En del talere som godtar diminutivformer og PPP-konstruksjoner hver for seg, er negative til å kombinere dem, altså å bruke diminutivformer i PPP-konstruksjonen. Disse talerne oppviser et mønster som vist i (16):²³

- (16) a. Anne min [PPP-konstruksjon]
 b. Annemor [Diminutivform]
 c. ??Annemor min [Diminutivform brukt i PPP-konstruksjon]

Jeg foreslår at den tilsynelatende lavere graden av akseptabilitet i (16c) kan føres tilbake til derivasjonen vist i (13): Diminutivformen og det possessive pronomenet står i komplementær distribusjon fordi det ikke er mulig for begge å ha en Agreement-relasjon til $\Lambda_{A/PSYCH-PROX}$ samtidig.

21. Jeg forholder meg imidlertid kun til PPP-konstruksjonen her, ikke possessivpronomenet i andre kontekster.

22. www.h-avis.no/vis/personalia/greetings/7533159, åpnet 20. juni 2018

23. Dette er basert på uformelle svar fra norske morsmålsbrukere i miljøet rundt meg. Det finnes talere som godtar (16c), inkludert konsulent 2 i vurderingen av denne artikkelen, som riktignok bemerker at han eller hun måtte hatt genuskongruens på possessivet (*Annemor mi*). Mer forskning er nødvendig for å forstå variasjonen her.

4. Konklusjon og videre perspektiver

I denne korte artikkelen har jeg diskutert possessivkonstruksjoner som *Håkon vår* og *vennen min* i vokative kontekster (kalt PPP-er). Jeg har argumentert for at kjælenavneeffekten i slike uttrykk er syntaktisk betinget, og at disse possessivene derfor kan sees som et psykologisk proksimalt motstykke til psykologisk distale demonstrativer (PDD-er) (Johannessen 2006 og senere arbeider).

Jeg har ikke undersøkt den historiske bakgrunnen til PPP-konstruksjonen.²⁴ Men om vi antar at den psykologisk proksimale betydningen er en sekundær utvikling, kan den sees i sammenheng med endringsprosessen som har blitt beskrevet som *subjektifisering* (*subjectification*) (Traugott 1989; Traugott & Dasher 2002: 30; López-Couso 2010); subjektifisering innebærer utvikling av nye betydninger som involverer nettopp talerens perspektiv og holdninger. Subjektifisering karakteriseres gjerne som en semantisk endring hos enkeltleksemer, og har vært mest diskutert innenfor funksjonalistisk orientert litteratur. Imidlertid lar dette seg også godt analysere innenfor et formelt rammeverk som knytter talerens perspektiv tettere til syntaks, slik jeg har foreslått for PPP-konstruksjonen.

Referanser

- Abney, Steven. 1987. *The English Noun Phrase in its Sentential Aspect*. Cambridge, MA: MIT dissertation.
- Biberauer, Theresa. 2018. Peripheral significance: A phasal perspective on the grammaticalisation of speaker perspective. *Handout, Diachronic Generative Syntax* 20. York, 21. juni.
- Bošković, Željko. 2012. Phases in NPs and DPs. I Ángel J. Gallego (red.), *Phases. Developing the Framework*. Berlin: De Gruyter Mouton, 343–383.
- Bošković, Željko. 2014. Now I'm a phase, now I'm not a phase: On the variability of phases with extraction and ellipsis. *Linguistic Inquiry* 45-1, 27–89.

24. I tillegg å se nærmere på PPP-konstruksjonen i norsk hadde det vært interessant å studere de andre skandinaviske språkene, og da særlig dansk. Selv om dansk generelt ikke tillater etterstilte possessivpronomen, observerer Marianne Rathje i sin språkspalte i *Politiken* at dansker i sosiale medier bruker uttrykk som “manden min” og “barnet mit”, og at de selv forklarer at dette er “kjælenavnsagtigt og udtrykker hengivenhed.” (<https://politiken.dk/kultur/art6192603/Krummer-du-ogs%C3%A5-t%C3%A6r-n%C3%A5r-folk-taler-om-manden-min>, publisert online 6. november 2017, åpnet 11. juli 2018). Jeg er ikke kjent med vitenskapelige publikasjoner som omtaler fenomenet i dansk.

- Bühler, Karl. 1982[1934]. *Sprachtheorie: Die Darstellungsfunktion der Sprache*. Stuttgart: UTB.
- Chomsky, Noam. 2001. Derivation by phase. I Michael Kenstowicz (red.), *Ken Hale: A Life in Language*. MIT Press, 1–53.
- Chomsky, Noam. 2007. Approaching UG from below. I Uli Sauerland & Hans-Martin Gärtner (red.), *Interfaces + Recursion = Language? Chomsky's Minimalism and the View from Syntax-Semantics*. Berlin: Mouton de Gruyter, 1–30.
- Chomsky, Noam. 2008. On phases. I Robert Freidin, Carlos Otero & Maria-Luisa Zubizarreta (red.), *Foundational Issues in Linguistic Theory*. Cambridge, MA: The MIT Press, 133–166.
- Cornilescu, Alexandra & Alexandru Nicolae. 2011. Nominal peripheries and phase structure in the Romanian DP. *Revue roumaine de linguistique* 56-1, 35–68.
- Delsing, Lars-Olof. 2003. Syntaktisk variation i nordiska nominalfraser. I Øystein Alexander Vangsnes, Anders Holmberg & Lars-Olof Delsing (red.), *Dialektsyntaktiska studier av den nordiska nominalfrasen*. Oslo: Novus, 11–64.
- Diewald, Gabriele. 2012. Grammaticalization and pragmaticalization. I Bernd Heine & Heiko Narrog (red.), *The Oxford Handbook of Grammaticalization*. Oxford: Oxford University Press, 450–462.
- Dixon, Robert M.W. 2010. *Basic Linguistic Theory*, bind 2, Grammatical Topics. Oxford: Oxford University Press.
- Espinal, M. Teresa. 2013. On the structure of vocatives. I Barbara Sonnenhauser & Patrizia Noel Aziz Hanna (red.), *Vocative! Addressing between System and Performance*. Berlin/Boston: De Gruyter, 109–132.
- Frascarelli, Mara. 2006. Phases and interpretation. I Mara Frascarelli (red.), *Phases of Interpretation*. Berlin: Mouton de Gruyter, 1–14.
- Giorgi, Alessandra. 2010. *About the Speaker. Towards a Syntax of Indexicality*. Oxford: Oxford University Press.
- Haegeman, Liliane & Virginia Hill. 2013. The syntacticization of discourse. I Raffaella Folli, Christina Sevdali & Robert Truswell (red.), *Syntax and its Limits*. Oxford: Oxford University Press, 370–390.
- Halmøy, Madeleine. 2016. *The Norwegian Nominal System: A Neo-Saussurean Perspective*. Berlin: Walter de Gruyter.
- Hill, Virginia. 2007. Vocatives and the pragmatics–syntax interface. *Lingua* 117, 2077–2105.
- Hill, Virginia. 2014. *Vocatives. How Syntax Meets with Pragmatics*. Leiden: Brill.
- Håberg, Live. 2010. Den preproprieelle artikkelen i norsk. Ei undersøkning av namneartiklar i Kvæfjord, Gausdal og Voss. Masteroppgave. Oslo: Universitetet i Oslo.

- Johannessen, Janne Bondi. 2006. Just any pronoun anywhere? Pronouns and “new” demonstratives in Norwegian. I Torggrim Solstad, Atle Grønn & Dag Haug (red.), *A Festschrift for Kjell Johan Sæbø – in Partial Fulfilment of the Requirements for the Celebration of his 50th Birthday*. Oslo: Novus Press, 91–106.
- Johannessen, Janne Bondi. 2008a. Psykologiske demonstrativer. I Janne Bondi Johannessen & Kristin Hagen (red.), *Språk i Oslo. Ny forskning omkring talespråk*. Oslo: Novus, 63–77.
- Johannessen, Janne Bondi. 2008b. The pronominal psychological demonstrative in Scandinavian: its syntax, semantics and pragmatics. *Nordic Journal of Linguistics* 31-2, 161–192.
- Johannessen, Janne Bondi. 2012. Han professoren og sånn festschrift – om modale determinativer. I Hans-Olav Enger (red.), *Grammatikk, bruk og norm. Festschrift til Svein Lie på 70-årsdagen 15. april 2012*. Oslo: Novus, 151–172.
- Julien, Marit. 2002. Determiners and word order in Scandinavian DPs. *Studia Linguistica* 56-3, 264–314.
- Julien, Marit. 2005. *Nominal Phrases from a Scandinavian Perspective*. Amsterdam: John Benjamins.
- Julien, Marit. 2014. Vokativar i norsk. *Norsk Lingvistisk Tidsskrift* 32, 130–165.
- Julien, Marit. 2016. Possessive predicational vocatives in Scandinavian. *Journal of Comparative Germanic Linguistics* 19, 75–108.
- Jurafsky, Daniel. 1996. Universal tendencies in the semantics of the diminutive. *Language* 72, 533–578.
- Kinn, Kari. Kommende. High and low phases in Norwegian nominals: Evidence from ellipsis, psychologically distal demonstratives and psychologically proximal possessives. I András Bány, Theresa Biberauer, Jamie Douglas & Sten Vikner (red.), *Syntactic Architecture and its Consequences: Synchronic and Diachronic Perspectives*. Berlin: Language Science Press.
- Lødrup, Helge. 2011a. Hvor mange genus er det i Oslo-dialekten? *Maal og Minne*, 120–136.
- Lødrup, Helge. 2011b. Norwegian possessive pronouns: Phrases, words or suffixes? I Miriam Butt & Tracy Holloway King (red.), *Proceedings of the LFG11 Conference*. Stanford: CSLI Publications, 339–359.
- Longobardi, Giuseppe. 1994. Reference and proper names: A theory of N-movement in syntax and logical form. *Linguistic Inquiry* 25-4, 609–665.
- López-Couso, María José. 2010. Subjectification and intersubjectification. I Andreas H. Jucker & Irma Taavitsainen (red.), *Historical Pragmatics*. Berlin: De Gruyter Mouton, 127–163.

- Opsahl, Toril. 2009. "Egentlig alle kan bidra!" En samling sosiolingvistiske studier av strukturelle trekk ved norsk i multietniske ungdomsmiljøer i Oslo. Doktoravhandling. Oslo: Universitetet i Oslo.
- Poletto, Cecilia. 2006. Parallel phases: A study on the high and low periphery of Old Italian. I Mara Frascarelli (red.), *Phases of Interpretation*. Berlin: Mouton de Gruyter, 261–294.
- Roberts, Ian. 2017. The Final-over-Final Condition in DP: Universal 20 and the nature of demonstratives. I Michelle Sheehan, Theresa Biberauer, Ian Roberts & Anders Holmberg (red.), *The Final-over-Final Condition: A Syntactic Universal*. Cambridge, MA: MIT Press, 151–186.
- Ross, John R. 1970. On declarative sentences. I Roderick Jacobs & Peter Rosenbaum (red.), *Readings in English Transformational Grammar*. Waltham, Mass: Ginn & Co, 222–277.
- Sigurðsson, Halldór Ármann. 2011. Conditions on argument drop. *Linguistic Inquiry* 42-2, 267–304.
- Sigurðsson, Halldór Ármann. 2014a. About pronouns. *Working Papers in Scandinavian Syntax* 92, 65–98.
- Sigurðsson, Halldór Ármann. 2014b. Context-linked grammar. *Language Sciences* 46, 175–188.
- Simpson, Andrew & Saurov Syed. 2016. Blocking effects of higher numerals in Bangla: A phase-based analysis. *Linguistic Inquiry* 47-4, 754–763.
- Stavrou, Melita. 2014. About the vocative. I Lilia Schürcks, Anastasia Gianakidou & Urtzi Etxeberria (red.), *The Nominal Structure in Slavic and beyond*. Berlin: De Gruyter, 299–342.
- Svenonius, Peter. 2004. On the edge. I David Adger, Cécile de Cat & George Tsoulas (red.), *Peripheries: Syntactic Edges and their Effects*. Dordrecht: Kluwer, 259–287.
- Svenonius, Peter. 2017. Declension class and the Norwegian definite suffix. I Vera Griбанова & Stephanie S. Shih (red.), *The Morphosyntax-Morphology Connection*. Oxford: Oxford University Press, 325–359.
- Syed, Saurov & Andrew Simpson. 2017. On the DP/NP status of nominal projections in Bangla: Consequences for the theory of phases. *Glossa* 2-1, 68, 1–24.
- Szabolcsi, Anna. 1989. Noun phrases and clauses: is DP analogous to IP or CP? I *Proceedings of the Colloquium on Noun Phrase Structure*. Manchester.
- Tenny, Carol & Peggy Speas. 2003. Configurational properties of point of view roles. I Anne-Marie Di Sciullo (red.), *Asymmetry in Grammar*, vol. 1. Amsterdam: John Benjamins, 315–344.
- Thráinsson, Höskuldur. 2007. *The Syntax of Icelandic*. Cambridge: Cambridge University Press.

- Traugott, Elizabeth Closs. 1989. On the rise of epistemic meanings in English: An example of subjectification in semantic change. *Language* 65-1, 31–55.
- Traugott, Elizabeth Closs & Richard B. Dasher. 2002. *Regularity in semantic change*. Cambridge: Cambridge University Press.
- Wiltschko, Martina. 2006. Why should diminutives count? I Jan Koster, Harry van der Hulst & Henk van Riemsdijk (red.), *Organizing grammar: Linguistic Studies in Honor of Henk van Riemsdijk*. Berlin: Walter de Gruyter, 669–679.
- Wiltschko, Martina. 2014. *The Universal Structure of Categories. Towards a Formal Typology*. Cambridge: Cambridge University Press.
- Wiltschko, Martina & Johannes Heim. 2016. The syntax of confirmationals. A neo-performative analysis. I Gunther Kaltenböck, Evelien Keizer & Arne Lohmann (red.), *Outside the Clause. Form and Function of Extra-Clausal Constituents*. Amsterdam: John Benjamins, 300–340.

Summary

This short paper discusses possessive constructions such as *Anne min*, lit. ‘Anne my’ in Norwegian, which express psychological closeness and affection. It is argued that these constructions are a proximal counterpart to psychologically distal demonstratives (see Johannessen 2006, 2008a,b, 2012), and that they can be analysed as an example of speaker-perspective meanings conditioned by syntactic features at the edge of each phase in the syntactic derivation.

Kari Kinn
Institutt for lingvistiske, litterære og estetiske studier
Universitetet i Bergen
Postboks 7805
5020 Bergen
kari.kinn@uib.no